

Антоніна Митко

**ВЕКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПРЕДСТАВНИКІВ
ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ ВОЛИНИ (НА ОСНОВІ
АНАЛІЗУ ПОВІДОМЛЕНЬ У МІСЦЕВИХ ЗМІ)**

A. Mytko. Basic directions (vectors) forming image of Volyn political power deputies (on the basis of local press accounts). The article is about basic directions (vectors) which forming mostly of positive image of Volyn political power, namely: informative, international, public-political, cultural-elucidative. Research basis on the of reports in mass of the Volyn area medias. In work, operating of messages of information's mass-media is analyzed on forming of image local power, strengthening or negative influence on appearance of politicians, and their popularity among electors.

Дослідження ґрунтується на основі повідомлень, статей, коментарів, офіційних заяв представників політичної влади в місцевих друкованих, електронних, аудіовізуальних ЗМІ.

Масові комунікації є невід'ємною складовою частиною політики, яка потребує забезпечення специфічними засобами інформаційного обміну, становлення та підтримки інформаційних зв'язків між її суб'єктами. Це зумовлено природою політики як колективної, складно організованої цілеспрямованої діяльності, спеціалізованої форми спілкування людей для реалізації спільної мети й інтересів, що стосуються усього суспільства. Інформація завжди впливала на оновлення, зміну застарілих стереотипів, зумовлюючи пошук нових підходів, рішень. Колективний характер політичної діяльності може здійснюватися лише у разі усвідомлення її важливості та необхідності членами колективу, координації діяльності людей та організації. Все це потребує використання специфічних засобів передачі інформації, що забезпечують єдину волю, цілісність і спрямованість дій одночасно великої кількості людей. Такими засобами є мас-медіа.

У роботі використані методи аналізу та синтезу, системний та історичний методи.

Метою дослідження є з'ясування напрямів формування іміджу місцевих політиків — представників органів влади та місцевого самоврядування, керівників громадських організацій і політичних партій.

Наукову розробку цієї теми вивчали закордонні і вітчизняні науковці, серед яких праці А. Куліш¹, В. Шепеля², В. Бебика³, І. Слісаренка⁴, В. Королька⁵, Г. Почепцова⁶ та багатьох інших. Питання іміджу регіональних політиків досліджують О. Ярош⁷ і Л. Матяшук⁸.

Засоби масової інформації є частиною політичної системи, без якої неможливо уявити сучасного суспільства важливим інструментом управління області. В такій співпраці є позитивні (моральні та матеріальні заохочення ЗМІ, доступ до інформації та ін.) і негативні (заангажованість, недоброзичливість з боку влади, зловживання) аспекти взаємодії ЗМІ і політичної влади Волині.

Відносини між волинською політичною владою та засобами масової інформації регламентуються декількома угодами та нормативними документами, що передбачають економічну підтримку масмедіа, фінансування інформаційної політики органів влади, творчих конкурсів, навчально-просвітницьких заходів, міжнародних зустрічей волинських журналістів. У свою чергу, ЗМІ створюють відповідний (позитивний чи негативний) образ місцевої влади, використовуючи напрями, що найефективніше сприяють прихильності/неприхильності громадян до політичної влади. Основними векторами в формуванні іміджу волинської політичної влади можна визначити такі:

– Громадсько-політичний вектор діяльності передбачає підтримку/непідтримку тих чи інших політичних сил, є свідченням активної позиції організації щодо політичного життя в державі.

– Інформаційний вектор — інформування громадськості через власні інформаційні ресурси та кампанії. В його рамках підтримуються офіційний сайт організації чи газета, що продемонструють ефективну роботу зі ЗМІ через активну діяльність прес-служб, інформаційних агентств, відділів зв'язків із громадськістю.

– Культурно-просвітницький вектор включає в себе всебічну діяльність щодо популяризації здобутків української культури, україномовного культурного продукту загалом і формування любові до рідного, шани до здобутків предків.

– Міжнародний вектор передбачає встановлення контактів і співпрацю з іншими організаціями, установами.

Громадсько-політичний вектор діяльності. Цей напрям, що є основним блоком формування відповідного іміджу політичної влади, передбачає прояв підтримки чи незгоди з колегами, однопартійцями, опонентами та різними учасниками політичних процесів. Вчасно та вигідно обрані союзники можуть позитивно вплинути на імідж, тоді як підбір односторонніх із невисоким рейтингом серед населення автоматично переключається на всіх учасників певної групи. Зміна політичної сили чи перехід від однієї політичної партії до іншої може, залежно від якостей самого політика, або нашкодити політичній кар'єрі, або покращити його становище.

Важливою умовою формування відповідної думки про політиків і місцевих керманічів є розгляд проблем та ідей на динамічній ситуації, на конфлікті. Хорошу можливість досягнення ефективності дає дискусійність матеріалу. Дискусія вчить правильно розуміти дійсність, думати, застосовувати вироблені погляди в житті. Неадекватні висловлювання деяких волинських політиків активно «сприяють» зниженню їхньої популярності серед населення.

Інформування через мас-медіа про дії політичної влади та представників політичних партій і громадських організацій також може бути розцінене як позитивний, так і негативний момент у формуванні іміджу, оскільки залежить від вирішення порушеного питання. Аби підкреслити важливість діяльності органів влади та місцевого самоврядування через ЗМІ, оприлюднюється інформація про кількість звернень протягом певного періоду.

Негативний імідж формується під впливом повідомлень про незаконні дії, хабарництво, корупцію. Радіо «Сім'я і дім» 18 березня 2008 р. оприлюднило підсумки опитування центру «СОЦІОІНФОРМ». Так, лучани за п'ятибальною шкалою оцінили рівень корупції державних установ. Серед них — міська рада, яка отримала 3,65%. Також до списку потрапили ще 18 держустанов. Протягом 2007 року за матеріалами управління прокуратурою Волинської області порушено 14 кримінальних справ стосовно посадових осіб органів місцевого самоврядування й осіб, уповноважених на виконання функцій держави. Ці кримінальні справи порушені за статтями КК України «зловживання владою або службовим становищем», «службове підроблення», «давання хабара» й «одержання хабара»⁹.

У виправданні протиправних дій політична влада здійснює заходи протистояння корупції та хабарництву: впроваджуються міжнародні стандарти, що сприятимуть подальшому унеможливленню поширення корупції й інших негативних факторів впливу на роботу обласних посадовців. Саме міжнародні угоди мають лягти в основу формування прозорої влади, чіткого розуміння чиновниками інтересів і прав громади перед прийняттям того чи іншого рішення і становити основну цінність та ефективність у суспільному сприйнятті влади¹⁰.

Інформаційний вектор. Є основним напрямом, оскільки надає найбільше можливостей для формування позитивного іміджу політичної влади. На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 року № 48164/259/1-05У і Волині проводилося підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. З цією метою введено модуль «Зв'яз-

ки з громадськістю в системі управлінської діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування» у функціональну складову професійних програм підвищення кваліфікації. Прочитано тематичні короткотермінові семінари з цієї проблеми: «Співпраця органів виконавчої влади зі ЗМІ», «Іміджева стратегія органів виконавчої влади за посередництвом ЗМІ» «Державно-громадське управління освітою», «Преса і влада», «Зв'язки з громадськістю як функція державного управління», «Ефективні комунікації».

Оприлюднення цих соціологічних опитувань громадян безперечно впливає на імідж політиків. За повідомленням центру «СОЦІОІН-ФОРМ» за підсумками опитування серед керівників місцевих органів влади Волинської області найкраще лучани оцінюють роботу Луцького міського голови Богдана Шиби. 20,5% тією чи іншою мірою задоволені його діяльністю. Роботою голови ОДА Миколи Романюка цілком задоволені 1,3%, голови Волиньради Анатолія Грицюка — 0,3%. Разом з тим, найбільше негативних оцінок респонденти дали теж міському голові. 65,8% опитаних незадоволені його роботою. Щодо оцінок діяльності голів обласної ради й облдержадміністрації, то більшість респондентів теж дали негативні оцінки — відповідно, 55,6% та 49,2%¹¹.

Проводяться опитування громадської думки щодо виконання передбиворчих обіцянок обранців. Таку інформацію виборці трьох міст Волині змогли дістати з проекту «Моніторинг діяльності депутатського корпусу міських рад Волинської області» Асоціації захисту прав молоді Волині, підтриманого Міжнародним фондом «Відродження». Протягом трьох програм «Точка зору» у прямому ефірі каналу «Нова Волинь» незалежні експерти разом із депутатами аналізували успіхи та помилки депутатських корпусів Луцька, Нововолинська та Володимира-Волинського у сфері соціальної та молодіжної політики, екології та економіки, права. Програми викликали зацікавленість у волинян, які брали активну участь у інтерактивних опитуваннях¹².

Інформаційний блок формування іміджу політичної влади передбачає також надання інформації про особисте життя політиків: захоплення, сім'я, оточення, друзі, участь у заходах та ін.

Культурно-просвітницький вектор. Включає в себе активну участь у святкуванні важливих дат як на загальноукраїнському, так і на місцевому рівнях; освіченість політиків, їх зацікавленість у культурному житті Волинського краю.

Відзначення пам'ятних дат сприяє формуванню позитивного іміджу політиків і представників місцевої влади залежно від самої події та політичного курсу можновладця. Деякі з них розцінюють як

«політичний інфантілізм» і «політичне отаманство», інших класифікують як таких, що пройшли за принципом «галочки». Маючи бюрократичний характер, «добровільно-примусовий» варіант не завжди ефективний.

Неоднозначно впливає на формування іміджу політиків інформація про нагородження почесними відзнаками та нагородами представників влади Волині, оскільки деякі з них є досить необ'єктивними. Це можуть бути відзначення нагородами: церковними (на засіданні Волинської ради церков Указом Патріарха УПЦ КП Філарета голові облдержадміністрації Миколі Романюку вручено орден святителя Миколая-Чудотворця), спортивними та культурними (Президент Національної федерації боротьби самбо України Олександр Наухатський нагородив голову Волинської ОДА Миколу Романюка пам'ятною відзнакою НФБСУ за вагомий внесок у розбудову самбо в Україні), професійними (журнал «Статус» — за результатами опитування в позиції «Політик» — за ініціювання найбільшої кількості законопроектів для розвитку міста відзначив міського голову Богдана Шибунь; голова постійної депутатської комісії Луцької міськради з питань будівництва Алла Бондарчук нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня; міський голова Володимира-Волинського Петро Саганюк отримав орден «За заслуги» II ступеня; за досягнення в розвитку європейської інтеграції міського голову м.Ковеля Сергія Кошарука представлено до нагородження Міжнародною відзнакою «Об'єднана Європа») й т.д.

Політична влада активно підтримує проведення культурних заходів місцевого значення (фестивалі, ярмарки, конкурси), вшановує культурних діячів, літераторів, митців тощо.

Міжнародний вектор. Географічне положення Волинської обл. зумовлює тісну співпрацю з сусідніми державами. Природно, постає питання, яким чином територіальне розташування вплине на розвиток соціального й економічного життя у регіоні, що отримає область від вступу України в майбутньому до ЄС і НАТО. В процесі формування відносин між Україною та ЄС, НАТО Волинь має стати своєрідним полігоном напрацювання нових форм прикордонного співробітництва, створення нової соціально-політичної ситуації в регіоні. Саме тут проходили переговори головних прикордонних уповноважених Польщі і України. Вихід кордонів ЄС до України вимагає розвитку інфраструктури переходів, на Волині змінюється вигляд кордонів. Але процес наближення кордонів Євросоюзу є доволі складним, що виявилось в ліквідації пунктів спрощеного пропуску, створення складнощів для проїзду громадян України та Польщі. Справжньою проблемою є зростання кількості нелегальних мігрантів, затриманих на

території Волині¹³. Волинь і, зокрема, Луцьк стають форпостом Європи для вивчення українських і російських ринків. Українська необхідна побудова нових готелів, автопарків, мережі послуг, а головне — створення клімату, сприятливішого для іноземних інвесторів.

З огляду на підвищений інтерес щодо приєднання України до Організації Північноатлантичного договору та Європейського Союзу між волинськими політиками виникають жваві дискусії. Постає питання, чи є рівень відносини Україна — НАТО — ЄС достатнім та що нам дасть така співпраця. Прихильниками та противниками ідеї європейської та євроатлантичної інтеграції даються протилежні відповіді. Засоби масової інформації, які виступають одночасно і як виразники суспільної думки, і як головні учасники формування громадської позиції, відіграють неоднозначну роль на шляху симпатій та антипатій українського суспільства щодо НАТО — ЄС. Кожен з українських політиків, йдучи зі своїм «багажем» політичних ідей на чергові вибори, використовує актуальне питання відносин України з ЄС і НАТО, що стає непоганою підмогою в передвиборчій кампанії.

Місцеві керівники постійно декларують підтримку курсу на євроатлантичну інтеграцію. Представники обласної державної адміністрації затвердили у Департаменті співробітництва з Європейським Союзом Міністерства економіки України проект «Зміцнення транскордонної співпраці в сфері надання бізнес-послуг та полегшення доступу до них підприємців» (Програма сусідства «Україна — Польща — Білорусь»).

Основними цілями проекту, який діятиме впродовж 2008–2010 років, є розвиток і зміцнення інституційної транскордонної співпраці між Польщею та Україною. Його впровадження дасть поштовх до розвитку транскордонної ділової співпраці у прикордонних регіонах у сфері покращання доступу малих і середніх підприємств до ринку фінансових послуг. До 2010 року передбачається створення українсько-польської віртуальної біржі інноваційних проектів і пропозицій.

Політики та журналісти намагаються привернути увагу до перспектив України в ЄС і НАТО. Так, одну з перших акцій, присвячених питанням європейських перспектив України та Волині, зокрема, провела Українська народна партія ще в травні 2004 року на кордоні з Польщею (в день вступу Польщі до ЄС). Її ініціаторами були Борис Загрева (голова ВОО УНП) і представники польського сейму. Акція являла собою передачу символічного прикордонного стовпа Євросоюзу, якого мали у перспективі встановити на східному кордоні України, тим самим пророкуючи незабаром вступ України до європейської спільноти. Будучи головою волинського осередку УНП, Б. Загрева

неодноразово наголошував на тому, що Україна повинна рухатися до ЄС і стати його членом, адаптувати наше законодавство до європейських країн і вжити інших заходів, аби наша держава повноправно називалася європейською¹⁴.

На відміну від патріотичних і націоналістичних політичних сил, протилежну думку висловлюють представники Партії регіонів. Анатолій Горбатюк (ВОО Партії регіонів) переконаний у тому, що тема НАТО цікава лише тому, що населення не проінформоване щодо наслідків для України, а приєднання до альянсу, на його думку, — це втрата частини суверенітету¹⁵.

В області проводиться Єдиний день інформування населення. Лектори інформаційно-роз'яснювальних груп районних державних адміністрацій та міських виконавчих комітетів, керівники управлінь і відділів обласної державної адміністрації, територіальних підрозділів центральних органів влади виїжджають у населені пункти області, де у трудових колективах виступають на тему «Україна — НАТО: стратегічне партнерство».

Часто в пресі з'являються повідомлення про створення центрів, які інформують про напрями реформування та відповідності до плану дій щодо членства в НАТО — відкриття Центру євроатлантичної інтеграції в Маневичах і Турійську¹⁶.

Адаптації України до норм розвинених європейських країн сприяють так звані «донорські» організації. У Волинській області їх нараховується понад 20. Питання розвитку місцевого самоврядування й органів влади найактивніше вивчають Міністерство Великої Британії у справах Міжнародного розвитку (Уряд Великої Британії), Фонд «Східна Європа», Польсько-Американсько-Українська ініціатива про співпрацю, Фонд «Відродження», Фонд сприяння демократії, Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні.

Основними питаннями, що належать до їхньої компетенції, є: сприяння прозорості політики та належному самоврядуванню, розвитку знань і навичок щодо державного врядування; підтримка співпраці громадянського суспільства, державних установ, органів місцевого самоврядування, бізнесу; розвиток ініціатив, спрямованих на поліпшення співпраці між центральними та місцевими органами влади і гармонізацію їх співробітництва; сприяння інституційному розвитку громадських організацій для забезпечення участі громадян в ухваленні рішень і демократичному розвитку; реалізація програм на підтримку євроатлантичного курсу України; сприяння ефективному, прозорому і демократичному процесу ухвалення державних рішень, реформування місцевого самоврядування; розроблення пропозицій

щодо розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів і багато інших.

Отже, мас-медіа не обмежується лише формуванням громадської думки. Однією з основних функцій їх діяльності у політичній сфері є підготовка громадян до проведення управління певних політичних рішень. Це стає можливим за ефективного та грамотного використання місцевими політиками чотирьох основних векторів формування відповідного позитивного іміджу. Громадсько-політичний вектор діяльності є прямим відображенням позиції політичного діяча щодо політичного життя в державі. Інформаційний передбачає своєчасне інформування громадськості. Культурно-просвітницький — визначає головною метою багатосторонню популяризацію здобутків української культури. Міжнародний вектор передбачає встановлення контактів і співпрацю з іншими організаціями, установами. Але слід уникати двоякого тлумачення одних і тих самих подій, аби не утворилася позиція, при якій інформаційне повідомлення вплине на спотворення чи викривлення дійсності та формування негативного іміджу політичної влади.

¹ Куліш А., Самолєвська Н. Вибори, агітація, медіа: практичні поради. — К.: Український освітній центр реформ — Незалежна громадська PR-мережа України, 2005. — 267 с.; Куліш А. Public relations для общественных организаций. — К.: Вітро Інтернейшл, 2002. — 79 с.

² Шепель В.М. Имиджелогия. Как нравиться людям. — М.: Народное образование, 2002. — 576 с.; Шепель В.М. Имиджелогия: Секреты личного обаяния. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005. — 472 с.

³ Бебик В.М. Політичний маркетинг і менеджмент. — К.: МАУП, 1996. — 144 с.; Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина. — К.: МАУП, 2004. — 424 с.

⁴ Слісаренко І. Паблік рилейшнз у системі комунікації та управління: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2001. — 104 с.

⁵ Королько В.Г. Основы паблік рилейшнз: Учебник для студ. ВУЗов / Отв. ред. Удовик С.Л. — К.: Ваклер, 2000. — 528 с.; Королько В.Г. Основы паблік рилейшнз: Посібник. — Київ: Інститут соціології НАН України, 1997. — 334 с.

⁶ Почепцов Г. Теорія комунікації. — К.: Знання, 1990. — 134 с.; Почепцов Г. Как становятся президентами: избирательные технологии XX века. — К.: Знання, КОО, 1999. — 380 с.

⁷ Ярош О. Публічні консультації та інші способи впливу громадськості на ухвалення рішень місцевої влади (Волинський регіон) // Політична реформа очима експертів: значення публічних консультацій. — К.: Український

центр освітніх реформ, 2007. — С.122–134; Ярош О. Публічні консультації як інструмент громадського лобювання: волинський регіон // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Збірник наукових праць. — Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2008. — С. 154–158.

⁸ Матящук Л.А., Ярош О.Б. Формування позитивного іміджу державного службовця // Теорія та практика державного управління в умовах євроінтеграції: Матеріали наук.-практ. конф. Тези доп. / Відп. ред. Р.А. Слав'юк. — Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006. — С. 52–54.

⁹ У волинських судах — 9 кримінальних справ проти держслужбовців-корупціонерів [Електронний ресурс] // Волинська правда. — 2008. — 22 березня. — Режим доступу <http://www.pravda.lutsk.ua/?p=6186>.

¹⁰ Сергій Кошарук: Чітке розуміння чиновниками інтересів громади становить основу сприйняття виборцями місцевої влади [Електронний ресурс] // Волинська правда. — 2008. — 21 жовтня. — Режим доступу <http://www.pravda.lutsk.ua/person/331/>.

¹¹ Особистий рейтинг Богдана Шиби вищий, ніж у Романюка та Грицюка [Електронний ресурс] // Волинська правда. — 2008. — 10 липня. — Режим доступу <http://www.pravda.lutsk.ua/?p=7731>.

¹² Молодь Волині з'ясовує, чи виконують депутати свої обіцянки [Електронний ресурс] // Волинська правда. — 2008. — 19 березня. — Режим доступу <http://www.pravda.lutsk.ua/?p=6122>.

¹³ Лис В. Волинь у сфері інтересів ЄС і НАТО // Волинь-нова. — 2004. — 18 березня.

¹⁴ Митко А.М. Ставлення політиків щодо ЄС та НАТО у регіональному інформаційному просторі: Волинська область. Зб. наук. пр. / За ред. В.Й. Лажніка. — Луцьк: РВВ «Вежа», 2008. — С. 136–144.

¹⁵ Лукашук О. Анатолій Горбатюк: ми зробимо з цією владою те ж, що з нами зробили в 2004-му [Електронний ресурс] // Волинська правда. — 2008. — 4 лютого. — Режим доступу <http://www.pravda.lutsk.ua/search/str>.

¹⁶ Лівіцька О. Маневичі інтегруються // Волинська газета — 2008. — 17 липня.